

TIVOLI
VREDEN
BURG

VAN BAERLE TRIO

Hannes Minnaar piano • Maria Milstein viool • Gideon den Herder cello

Joseph Haydn 1732-1809

Pianotrio nr. 43 in C Hob XV/27 (ca. 1797)

Allegro

Andante

Finale: Presto

Gabriel Prokofjev *1975

Pianotrio nr. 1 (2022; wereldpremière)

Andante leggiero

Scherzando

Adagio inquieto

Furioso

PAUZE

Antonín Dvořák 1841-1904

Pianotrio nr. 3 in f op. 83 (1883)

Allegro ma non troppo

Allegretto grazioso

Poco adagio

Finale. Allegro con brio

Het pianotrio mag een typisch klassiek ensemble zijn, maar wie het ouderwets noemt vergist zich - en krijgt weerwoord van een hedendaagse Prokofjev.

Klassiek is iets nieuws

Het is de vraag of Joseph Haydn zich had kunnen vinden in het oerklassieke imago waarmee de muziekgeschiedenis hem opzadelde. Voor iedereen die 'klassieke muziek' als dode materie opzijschuift loopt Haydn zo'n beetje voorop in de begrafenisstoet. Maar dat beeld doet geen recht aan zijn voortdurende experimenterdrift. Haydn legde de blauwdruk voor vormen en genres die klassiek zijn gaan heten, maar kleurde steeds weer buiten zijn eigen lijntjes. Het was dan ook zijn inventiviteit en speelsheid die hem geliefd maakte bij moderne componisten, waaronder Sergej Prokofjev (inderdaad, de opa van). Naar eigen zeggen werd hij 'gedwongen om origineel te zijn' door het lange isolement waarin hij verkeerde; decennialang was hij exclusief hofcomponist in het afgelegen paleis van Prins Nikolaus Esteházy, voor wie hij steeds wat nieuws moest verzinnen. Na zijn pionierswerk op het gebied van symfonie en strijkkwartet droeg Haydn op latere leeftijd ook nog bij aan de ontwikkeling van het pianotrio, zij het niet in de voorhoede; het was zijn tijdgenoot Mozart die van dit 'huiskamergenre' volwaardige concertmuziek maakte. In elk geval ontstegen Haydns trio's het niveau van amateurmuziek, en Pianotrio nr. 43 heeft dan ook een niet misse pianopartij; hij componeerde het voor een beroespianiste uit de school van klaviervirtuoos Muzio Clementi. Ook de strijkers kregen aanzienlijk

meer te doen dan voorheen: de vioolpartij bevat tricky versieringen en in het middendeel maakt de cello zich los uit zijn begeleidende rol. Ondertussen speelt Haydn als vanouds zijn troeven uit: het stuk zit vol pakkende thema's en flitsende dialogen, en de vele abrupte wendingen zetten je steeds weer op het verkeerde been. Met dit stuk was de muziekgeschiedenis weer een hinkstapje verder.

HAYDNS INVENTIVITEIT EN SPEELSHEID MAAKTE HEM GELIEFD BIJ MODERNE COMPONISTEN.

Klassiek is een dj

Met zijn neven carrière als dj en producer is Gabriel Prokofjev vooralsnog een witte raaf in de componistenwereld. Maar wat hem betreft verliest hij die uitzonderingspositie zo snel mogelijk; de reden dat hij zijn werkterrein naar het clubcircuit uitbreidde had alles te maken met ergernis over het isolement waarin 'klassieke muziek' (inclusief die van hedendaagse componisten) zich bevindt. 'Dat is totaal niet nodig', stelt hij. 'Zodra je die twee publieksgroepen écht met elkaar in contact brengt blijkt dat er wederzijdse belangstelling geprikkeld kan worden. Steeds meer mensen ontdekken dat klassiek een alledaagse ervaring kan bieden. Er zijn zoveel combinaties en uitwisselingen denkbaar.' Prokofjev bewees dat al in 2006

met zijn spraakmakende Concert voor draaitafels en orkest, maar sindsdien ook als concertorganisator in clubs en fabriekshallen. Zijn ontmoeting met het Van Baerle Trio prikkelde hem tot (wat hij noemt) ‘een update van een archetypisch klassiek ensemble’. De lange traditie van het genre intimideerde hem enigszins. ‘Het pianotrio begon als een bescheiden genre. Bij Ravel en Sjostakovitsj kreeg het epische proporties. Daarna was het een tijd taboe; de wederopbouwgeneratie vond het te ouderwets. Nu is het tijd om de draad weer op te pakken. Ook met een gevestigde bezetting kun je nieuwe verhalen vertellen. Ik ga de klassieke klankelementen van de bezetting niet uit de weg: de piano die akkoorden uitrolt, de warme melodiek van de cello, de viool die er bovenuit zingt. Maar ze lenen zich ook voor agressieve ritmische episodes en de piano is een prima slagwerkinstrument.’ Daarnaast vertrouwt Prokofjev op de uitstraling van het Van Baerle Trio. ‘Ze zijn jong, superenthousiast én drie individuen. De muziek probeert ook recht doen aan hun verschillende persoonlijkheden.’ En ja: bij de kleinzoon van de grote Sergej Prokofjev ga je natuurlijk op zoek naar overeenkomsten. ‘Dat mag. Ik was ooit bang steeds met hem vergeleken te worden. Nu niet meer; hij is een deel van wie ik ben. Trouwens: hij paste eigenlijk niet in de patronen van de twintigste-eeuwse muziek en ging zijn eigen gang.’

GABRIEL PROKOFJEV: “OOK MET EEN GEVESTIGDE PIANOTRIOBEZETTING KUN JE NIEUWE VERHALEN VERTELLEN.”

Tweestrijd is een trio

Dat Antonín Dvořák internationaal beroemd werd was voor hemzelf de grootste verrassing. Als provinciaal componist van folkloristisch geïnspireerde stukken maakte hij een bescheiden start in Bohemen – een Tsjechische regio - en werd hij ontdekt door Johannes Brahms die hem bij een

invloedrijke uitgever introduceerde. Spoedig lagen Oostenrijk, Duitsland en Engeland aan zijn voeten: zijn muziek was op vertrouwde klassiek-romantische leest geschoeid, maar gepeperd met Slavische folklore. Even leek de marktwaarde van Dvořáks exotiek te verminderen toen het zelfbewuste Bohemen zich impopulair maakte door de Duitse taal te weren, maar de componist trok zich daarvan weinig aan: Slavische melodiek en dansritmes (en, in zijn opera’s, Tsjechische teksten) bleven altijd onderdeel van zijn muzikale palet, in meer of minder herkenbare vorm. In 1883, het jaar van het Derde Pianotrio, werd Dvořáks vaderlandsliefde ook weer onder druk gezet. Als hij zijn ontluikende operacarrière in Wenen wilde verzilveren kon hij beter alle Tsjechische thematiek afzweren en zich richten op Duitstalige libretto’s, zo luidde het advies - zelfs van zijn goede vriend Brahms. Dat beviel Dvořák niet; een rabiaat nationalist was hij niet, maar wie zijn vaderland marginaliseerde nam hem als componist niet serieus. En zo werd dit Trio het product van een verhit gemoed, of in elk geval van innerlijke tweestrijd: het succes in Wenen lonkte, de angst zijn Tsjechische ziel te verkopen dreef hem terug. En dat resulteerde, schreef Dvořák-biograaf Otakar Sourek zeventig jaar geleden in theatrale bewoordingen, in ‘onderdrukte passie, klanken gedrenkt in angst en pijn, klanken vol koppig verzet en wilskrachtige dadendrang zoals die alleen kunnen ontspruiten uit een verbeterd, strijdlustige geest.’ In elk geval kon hij met het componeren van dit trio zijn carrièrekeuze nog even uitstellen; hij stak er aanzienlijk meer tijd in dan in zijn andere kamermuziekwerken. Dat kwam de dramatiek van het stuk ten goede. Maar bovenal bewees Dvořák hier voor zichzelf (en voor de rest van de wereld) dat hij geen folkloristische trukendoos hoefde open te trekken om Slavisch te klinken; in zijn instrumentale muziek had hij de perfecte balans bereikt.

Michiel Cleij

OVER VAN BAERLE TRIO

De drie musici van het Van Baerle Trio ontmoetten elkaar tijdens hun studie aan het Conservatorium van Amsterdam en werd gevormd onder de hoede van Dmitri Ferschtman. Hun ontmoeting met Menahem Pressler in 2008 was een grote bron van inspiratie voor de drie musici, die sindsdien meerdere keren voor hem speelden. De debuut-cd van het Van Baerle Trio met werken van Saint-Saëns, Loevendie en Ravel werd bekroond met een Edison Klassiek 2013. Recentelijk heeft het Van Baerle Trio de verzamelde werken voor pianotrio van Beethoven opgenomen, met op de laatste cd het Tripelconcert met het Residentie Orkest onder leiding van Jan Willem de Vriend.

MEER KAMERMUZIEK IN HERTZ

DONDERDAG 16 MAART
TRIO FAUST, MELNIKOV EN VAN DER ZWART
BRAHMS TRIO VOOR PIANO, VIOL EN HOORN

DINSDAG 9 MEI
BARBICAN QUARTET
LIEFDESMANIFEST

DONDERDAG 25 MEI
QUATUOR ÉBÈNE
SCHUMANN'S EERSTE STRIJKKWARTET